

УРОК № 1

Тема: Об'єкти вивчення і методи досліджень фізичної та суспільної географії України. Джерела географічної інформації

Фізична географія вивчає географічну оболонку та її окремі компоненти – рельєф, клімат, води суходолу та океани, ґрунти, поширення рослинності й тваринного світу.

Суспільна географія досліджує територіальну організацію суспільства та його складників – населення, економічної, соціальної, політичної сфер. Водночас і фізична, і суспільна географія охоплюють наукові галузі, кожна з яких має свій об'єкт вивчення.

Географія використовує різноманітні **методи досліджень** – способи та прийоми пізнання об'єктів і явищ.

Глибокі географічні знання необхідні для відповіді на надважливі запитання: як організовано простір? хто й як це робить? які наслідки таких дій? Грамотна з географічного погляду людина повинна розуміти: вона залежить від того місця, підґрунтя, тієї поверхні, на якій живе. Вона має усвідомлювати неповторність будь-якого куточка Землі.

Великого поширення серед школярів набула програма Google Earth, що відображає віртуальний глобус. Завдяки їй в Інтернеті можна ознайомитися з космічними знімками нашої планети, в тому числі й України.

Про географію України «...Є різні науки, що можуть нас навчити чого потрібно про Україну. Є історія України, українська етнологія, українська література – одним словом, є багато наук, що говорять про Україну. Однак, мабуть, найважливіша між ними – це географія України. Географія, або землезнання, обіймає всі найважливіші відомості про землю й народ, що її заселює». (Степан Рудницький, 1921 р.)

Курс «Україна у світі» вивчає **закономірності поширення** форм рельєфу, внутрішніх вод, ґрунтів, рослинності й тваринного світу; формування клімату і природних комплексів; розміщення населення на території нашої країни.

Основними **методами географічних досліджень** є описовий, експедиційний, літературний, порівняльний, картографічний, палеогеографічний, аерокосмічний, моделювання, математичні.

Джерелами географічної інформації слугують географічні енциклопедії, довідники, словники, газети та журнали, карти й атласи, музейні експозиції, краєзнавчі екскурсії й мандрівки, радіо, телебачення, Інтернет.

ЗАВДАННЯ: Опрацюйте опорно-інформаційні схеми до теми.

ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

I. ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

вивчає закономірності формування та розвитку природи нашої держави, як частини географічної оболонки

Об'єкти вивчення

Природні умови

компоненти природи, які **впливають** на життя та господарську діяльність людини

- рельєф;
- геологічні процеси;
- погодні явища...

Природні ресурси

компоненти природи, які на даному етапі науково-технічного розвитку **використовуються** у господарстві

- мінеральні (корисні копалини);
- водні;
- ґрунтові;
- біологічні;
- невичерпні енергетичні;
- рекреаційні

спеціальні фізико-географічні науки

про рельєф – геоморфологія,
про клімат – кліматологія,
про водойми – гідрологія,

про ґрунти – ґрунтознавство,
про поширення рослинності та тварин – біогеографія,
про природні комплекси – ландшафтознавство...

про вплив людини на природу – геоєкологія

II. СУСПІЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

вивчає закономірності розміщення населення та його господарської діяльності в нашій державі

Об'єкти вивчення

Населення

сукупність людей, що постійно живуть на певній території

- демографічні процеси;
- склад населення;
- розселення;
- трудові ресурси

Господарство

усі види діяльності людини, що спрямовані на задоволення матеріальних та духовних її потреб

- промисловість;
- сільське господарство;
- будівництво;
- послуги.

спеціальні суспільно-географічні науки

- географія населення;
- географія промисловості;
- географія сільського господарства;
- географія послуг;
- політична географія...

III. КАРТОГРАФІЯ І ТОПОГРАФІЯ

вивчає правила складання географічних карт та планів місцевості

Методи географічних досліджень

- **спостереження:** експедиції, екскурсії, туристичні мандрівки; на спеціальних станціях, з орбіти Землі;
- **картографічний:** складання та аналіз тематичних карт;
- **порівняльно-географічний та історичний:** дослідження розвитку та складання прогнозу процесів та явищ;
- **математичний (статистичний):** аналіз цифрових даних та створення на їх основі графіків, діаграм, карт.

Джерела географічної інформації

- **книжки:**
 - ✓ підручники;
 - ✓ енциклопедії;
 - ✓ словники;
 - ✓ довідники;
 - ✓ художня література;
- **географічні карти й атласи;**
- **музеї:**
 - ✓ природничі;
 - ✓ етнографічні;
 - ✓ краєзнавчі;
- **засоби масової інформації:**
 - ✓ Інтернет;
 - ✓ газети;
 - ✓ журнали;
 - ✓ телепередачі;
 - ✓ радіопередачі.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ:

1. Що ти мовчатимеш в курсі «Україна у світі: природа, населення»?
2. Які методи географічних досліджень є найдавнішими, а які – сучасними?
3. Що є об'єктами вивчення фізичної географії України?
4. Що вивчає суспільна географія України?
5. Які методи досліджень використовують фізична і суспільна географія?
6. Назвіть основні джерела географічної інформації.
7. Поміркуйте, яке значення мають знання з фізичної та суспільної географії для суспільства й окремої особистості.
8. За допомогою додаткових джерел інформації схарактеризуйте сучасні методи космічних досліджень. Визначте їхні можливості для розвитку географії.